

Eesti Arhitektuurimuuseum (Rotermanni soolaladu),
Tallinn, 04.04.2013

Kõne kogumiku „Riigikontroll ajakirjanduse peeglis 1918–2012“ esitlusel

Austatud kirjastajad,
ajakirjandusjuhid,
toimetajad, ajakirjanikud,
külalised

Minul, minu eelkäijal riigikontrolöri ametis Juhan Partsil ja uuel riigikontrolöril Alar Karisel on väga hea meel, et leidsite võimaluse täna õhtul koguneda siia suurepärasesse Eesti Arhitektuurimuuseumi ehk Rotermanni soolalattu. Ma annan edasi Juhan Partsi vabandused, et ta ei saa siin koos meiega olla, sest ta peab osalema valitsuskabineti nõupidamisel, mis tunni aja eest algas.

Kahjuks ei ole esimene iseseisvuse taastamise järgne riigikontrolör Hindrek Meri enam meiega. Nagu te teate oli Hindrek Meri riigikontrolör aastatel 1990–1997, Juhan Parts 1998–2002. Alar Karis astub riigikontrolöri ametisse mõne päeva pärast. Minul on olnud haruldane võimalus teenida Eesti riiki riigikontrolöri ametis kümme aastat – 2003–2013.

Et paljud siin saalis on ajakirjanikena pidanud minu juttu kuulama samuti kümme aastat, siis ma püüan teie kannatust täna enam mitte liigselt proovile panna ja öelda vaid paar sõna. Tänapäevase kokkusaamise peamine eesmärk on tänada Eesti ajakirjanikke, toimetajaid ja kirjastajaid, kes on aastakümneid Riigikontrolli tööd kajastanud, ning esitleda teile viiekõitelist kogumikku, mille

pealkirjaks „Riigikontroll ajakirjanduse peeglis 1918–2012“. See kogumik sisaldab olulisemaid ajalehtedes ja ajakirjades, aga ka elektroonilistes kanalites ilmunud artikleid Eesti Riigikontrolli tööst ja selle tulemustest.

Need artiklid võib mõtteliselt jaotada kaheks. Esimene osa hõlmab esimest Eesti iseseisvusperioodi 1918–1940, millele on lisatud näidetenäidena mõned artiklid Nõukogude ja Saksa okupatsiooni ajast. Teine osa pärineb ajast, mis algab iseseisvuse taastamise lävelt – aastast 1989, ajast, kui asuti taastama ka Riigikontrolli –, ning jõuab välja kuni 2012. aasta lõpuni, hõlmates seega viimast 23 aastat.

Siia kogutud lugude peategelane ei ole aga siiski Riigikontroll, vaid hoopis Eesti riik. Aastate kaupa koondatud artiklid räägivad meile Riigikontrolli töö kajastamise kaudu tegelikult loo nii Eesti riigi arengust esimesel iseseisvusperioodil kui ka taastamisest ja ülesehitamisest. Kogumik on ühelt poolt Riigikontrolli kummardus Eesti Vabariigile, meie oma riigile, mille 95. aastapäeva me äsja tähistasime. Riigikontroll on muide Eesti riigi üks põlisemaid asutusi – Riigikontroll asutati Vabadussõja 30. päeval, kui käisid ägedad lahingud Punaarmeeaga, 27. detsembril 1918.

Teisalt on see artiklikogumik aga Riigikontrolli viis tänada kõiki ajakirjanikke, toimetajaid ja kirjastajaid, kes läbi aastate on Riigikontrolli töö tulemusi kajastades andnud oma panuse maksumaksja raha mõistliku kasutamise edendamisse.

Julgen soovitada siinses kogumikus trükitud materjali lugemisvaks ja töövahendiks kõigile. Miks? Sest see on hea rohi masenduse vastu, kui too aeg-ajalt kipub peale tulema, mõeldes Eesti tänastele muredele. Ma saan aru, et nii mõnigi siin saalis vaatab nüüd selle jutu peale kahtlustavalt minu poole, et ega vahepeal siia minu asemele ei ole hiilunud peaminister Andrus Ansip. Ei ole. Ikka seesama Mihkel Oviir siin.

Kõik sõltub aga taustsüsteemist. Kui te loete siit raamatutest, kus oli meie riik veel isegi kümme-viisteist aastat tagasi, saab ehk selgemaks, kui rabav on areng tegelikult olnud. Meil on tõesti põhjust rõõmustada ja vahest uhkedki olla.

Muidugi on meil veel väga pikk tee minna, kuid paljud, kellega tänane Eesti Ida-Euroopas ühel ajal alustas, puutuvad jätkuvalt kokku nende probleemidega, mis vaevasid Eestit 1990ndatel ja mille kirjelduse leiab kogumiku vastavate aastate osast. Eesti riik on liikunud edasi. See ei tähenda loomulikult probleemidest vabanemist, vaid

nende teisenemist. Paljud omaaegsed saatusekaaslased-riigid võiksid aga ilmselt olla väga rõõmsad, kui neil oleks vaja rinda pista selliste probleemidega nagu Eestil praegu.

See kogumik on koostatud spetsiaalselt töövahendina ajakirjanikele, ühiskonna ja majanduse uurijatele, et võimaldada rännata ajas ning tajuda üht või teist nähtust ja probleemi riigi üldise arengu taustal. Huvipakkuvat leiavad siit kindlasti ka keele, tekstide ja ajakirjanduse uurijad, sest kogumik annab hea pildi ajakirjandusliku esituslaadi muutumisest, kirjutamise kultuurist, stiilist jms.

Riigikontrolli nimel tänan südamest Eesti kirjastajaid ja toimetusi, kes olid lahkesti nõus oma väljaannetes ilmunud lugude taasavaldamisega käesolevas kogumikus. Siin on lugusid ligi sajast väljaandest ja umbes 800 autorilt.

Paljud väljaanded, kelle veergudel ilmunud artiklid on käesolevas kogumikus uuesti trükitud, on paraku ilmumise lõpetanud, teisenenud või ühinenud teiste väljaannetega. Aitäh neile kõigile panuse eest Eesti ajakirjanduslukku ja Riigikontrolli töö jäädvustamise eest. Suur aitäh ka teadlastele Krista Arule ja Peeter Vihalemmale, kelle sulest on käesolevas artiklikogumikus ülevaated ajakirjanduse arengust nii sõjaeelises Eestis kui ka tänapäeva Eestis.

Krista Aru on praegu Saksamaal ja ei saanud kahjuks täna siin olla. Küll aga on siin Peeter Vihalemm, kes on Eesti Akadeemilise Ajakirjanduse Seltsi esimees. Ta oli lahkelt nõus ka omapoolset vaadet sellele kogumikule tutvustama. Siin saalis on lisaks noorema põlve ajakirjanikele ka neid, kes omal ajal on saanud õppida legendaarse Eesti ajakirjanduseuurija, õppejõu, keeleteadlase ja kirjaniku Juhan Peegli käes all. Ja tema õpilased teavad, et Peegel armastas oma ajakirjandustudengitele läbi huumoriprisma öelda, tsiteerin: „Te võite tööd rabada ükskõik kui kõvasti, järgmisel päeval ripub teie töö ja vaev ikka naela otsas“. Tsitaadi lõpp. Siia Riigikontrolli kogumikku koondatud artikleid see saatus enam ei ähvarda, sest need on saanud raamatukaante vahel uue ja palju kauem kestva elu.

Veel kord – suur tänu. Ilma teieta seda kogumikku ju poleks. Ja kuigi Riigikontrolli ja ajakirjanike interpretatsioon audititulemuste käsitlemisel ei pruugi alati kokku langeda, ajame kokkuvõttes tegelikult ühte asja.